

Žičarji in žebjarji Kranjske industrijske družbe leta 1897, hrani GMJ

Železarji s Koroške in zgodba bratov Vister

Zapis po spominih Joža Morettija iz leta 1968

Pretežno kvalificirani delavci iz Borovelj, Bistrice v Rožu in Guštanja so prihajali že po letu 1885 ob gradnji predelovalnih obratov žičarne, žebbljarne, hladne valjarne in cinkarne. Do prve svetovne vojne je tako delalo v železarni več kot sto Korošcev. Nekateri so se tu poročili, si ustvarili družino, nekaj jih je zgradilo tudi svoje hiše. Večina je bila včlanjena v kovinarsko organizacijo in kasneje v socialdemokratski stranki. Več samskih delavcev in zavednih socialistov pa se je kasneje zaradi političnega preganjanja odselilo nazaj v novo avstrijsko republiko.

Kot žičarji so se zaposlili: Kuhar, Savnik, Trobe, brata Knez, brata Cerva, brata Kramar, bratje Javorsky, Legat, Gabriel, Rošic, Miklavc, Lavseger, Strugar, Tavčar, brata Andrejčič, Weis, Piber, Čop, Verdnik, Merlič, Morič, Vergelj, Ramovš in več drugih. V žebbljarni so se zaposlili: Blaž Strugar, Šleihar, Lapoš, Perhinik, brata Vister, Šlenk, Krušič, Hutar, Zugvic in drugi, v hladni valjarni pa: brata Golobič, brata Moretti, brata Weis, Toff, Frisnik, Hudrič, Franc Gabriel, Ravtar, Fister, Bucela, Miceli ...; v cinkarni pa Kunc, Velikogne, Koren, Ogris, Samonik, Rajhman in drugi. S Štajerske (iz Kapfenberga in Donawitza) so prihajali topilci in valjavci. V martinarni in valjarni na Slovenskem Javorniku so tako dobili delo: Šobar, Šapek, Gerdej, Čelesnik, Nagy, Krajcar, Levičnik, Verovšek, Tomaž, Gabriel, Tarnava, Ašaver, Fülle in več drugih.

Zapis po pripovedovanju bratrancev Janeza in Viktorja Vistra

Potem, ko sta prenehala z delom v železarskih obratih v Borovljah, sta se konec 19. stoletja priselila iz Sveč pri Bistrici v Rožu na Jesenice tudi brata Šimen in Jožef Vister. Kot kvalificirana žebbljarja sta se zaposlila v *štefelfabrki* žebbljarni. Šimen je že takoj dobil mesto žebbljarskega mojstra. Poročil se je z Jeseničanko Frančiško Žvagen. Čeprav sta živela v skromnem barakarskem stanovanju ob Hermanovem mostu, so se jima rojevali otroci kar zapovrstjo, in sicer osem sinov (Gustelj, Lojze, Maks, Albin, Franc, Ciril, Viktor in Stanko). Mama pa je za povrh posvojila še dve dekleti, eno od svojega sorodstva in Leno s Koroške. Kasneje so si postavili lastno hišo na Cesti 1. maja 48. Tudi sinovi so sčasoma vsi delali v železarni. Sin Viktor, rojen leta 1903, je že s 14 leti začel »na placu«, nadaljeval v cevarni ter se ob

delu šolal za poklic livarja. Bil je tudi delavski zaupnik in eden od organizatorjev štrajka leta 1935. Z ženo Doro sta imela štiri sinove in hčer. Ker je opravljal še delo knjižničarja, je družina živela v kuhinji in dveh sobah pri Jelenu. Eden od sinov (Andrej) je bil učitelj (ki pa je v cevarni delal med počitnicami), ostali pa so delo dobili v cevarni in nekateri delali še v drugih obratih. Hči Anica je bila prav tako zaposlena v železarni, in sicer kot tajnica sektorja za ekonomiko in organizacijo.

Viktor je bil prvi varilec v cevarni, njegov sin Viko pa drugi varilec, ki je postal prvi, ko je zamenjal upokojenega očeta. V cevarni sta delala še dva Viktorjeva sinova (Milan in Simon) in brat Maks, ki je bil na mestu delovodje. Ko so leta 1968 cevarno zaprli, so Vika premestili v adjustažo Blooming Steckla na Koroški Beli, kjer je delal kot delovodja rezanja. Vistrovi moški so v obdobju treh generacij vsi delali v železarni, razen trgovca Janeza iz tretje generacije, ki pa ga zato iz užaljenosti vsi ostali niso hoteli niti pogledati, saj jim je železarna pomenila toliko kot dom. Šimen, predstavnik prve generacije, je v železarni delal kar 53 let.

S sorodniki na Koroškem so imeli stike do pred 20 leti. Sestrične so hodile sem kupovat meso, naši pa tja po stvari, ki se tu niso dobile. V Svečah na Koroškem je na pokopališču moč videti kar nekaj spomenikov s priimkom Vister.

Šimen Vister z ženo, s sinom Maksom in svakinjo v Podmežakli leta 1945, last Anice Vister

Viktor Vister pri delu v cevarni leta 1945, last Anice Vister